

W kompleksowej Polityce Leśnej Państwa istnieje zapis określający społeczne funkcje lasu, wśród których istotnym kierunkiem jest edukacja leśna, jako forma kształtowania właściwych postaw wobec przyrody. Jednocześnie w dokumencie tym podkreśla się szczególnie funkcje rekreacyjne i zdrowotne lasów, które są swoim spełnieniem oczekiwań lokalnej społeczności. Mimo, że w tym przypadku nie definiuje się tych leśnych przestrzeni jako lasy miejskie, to z racji swej roli definicja taka w pełni do nich pasuje.

Lasy miejskie w ostatnich latach stały się istotnym problemem, o którym dyskutuje się nie tylko na seminariach naukowych, ale również na Kongresie Leśnym, gdzie w 2009 r. w Buenos Aires zainteresowanie tą tematyką było tak duże, że nie wszyscy zainteresowani mogli uczestniczyć w obradach tej sesji.

Warto podkreślić, że zróżnicowana powierzchnia leśna miast determinuje ich zagospodarowanie i wykorzystanie. Warszawa, jako ponad 2,7-milionowa aglomeracja, jest trzecią stolicą w Europie (po Berlinie i Sztokholmie) pod względem powierzchniowego udziału lasów.

Lasy miejskie - zielone enklawy

Udział 15% powierzchni leśnej nadaje specyficzny charakter oraz zróżnicowany status ochronny tym powierzchniom. Dostrzeżenie szczególnej roli lasów w miastach miało miejsce już ponad 90 lat temu, kiedy to Zygmunt Plater wysunął postulaty względem leśnictwa: „opieki i ścisłej opieki rządowej nad lasami miejskimi”.

Referat wygłoszony przez **Zofię Chrempińską** – radcę dyrektora Departamentu Leśnictwa i doradcę ministra środowiska, wskazał główne trudności w zarządzaniu oraz jednoznacznym określeniu roli i funkcji lasów miejskich. Główną przyczyną braku jednoznaczności w tym zakresie są wieloznaczne uwarunkowania formalno-prawne, a szczególne trudności występują w takim przypadku, gdy kto inny zarządza danym terenem, a kto inny na tym samym terenie pełni rolę gospodarza. Dodatkową komplikacją w zarządzaniu lasami miejskimi jest brak uregulowania stosunków własności gruntów oraz fakt, że lasy miejskie w świetle prawa należą do kilku właścicieli, tzn. stanowią własność Skarbu Państwa, własność komunalną, prywatną lub należą do innych podmiotów prawnych.

W swym referacie prelegentka stwierdziła, że Unia Metropolii Polskich zwróciła się o włączenie jej przedstawicieli do prac nad zmianami zapisów w prawie leśnym. W ramach Unii został powołany zespół ds. lasów metropolitalnych, którego celem jest działanie na rzecz lasów miejskich. Zgłaszane przez niego postulaty dotyczą:

- znacznego rozproszenia kompleksów leśnych przy jednoczesnym zwiększeniu zakresu zadań pełnionych przez lasy publiczne,

- braku umów trwałego zarządu dla jednostek lasów komunalnych,

- braku możliwości nieodpłatnego przejmowania gruntów należących do Skarbu Państwa zarządzanych przez Lasy Państwowe na własność w zarząd miast,

- braku możliwości wymiany terenów leśnych pomiędzy władzami samorządowymi a Lasami Państwowymi,

- rozdzielenia instytucjonalnego nadzoru nad gospodarką leśną w starostwach i RDLP,

- niedostatecznego dla specyfiki lasów miejskich opracowania uproszczonych planów urządzania lasu,

- trudności w sklasyfikowaniu drzewostanów leżących w granicach miast, jako lasów w rozumieniu art. 3 Ustawy o lasach, gdyż obszary do produkcji leśnej w miastach nie są wyznaczane,

- określenia podmiotów prowadzących nadzór nad gospodarką leśną w lasach miejskich i jej priorytetami.

Obowiązująca obecnie definicja lasu określa tym mianem grunt z drzewostanem przeznaczonym do produkcji leśnej, co w przypadku wiodących funkcji lasów miejskich nie może mieć bezpośredniego zastosowania. W warunkach aglomeracji najważniejszą rolę, jaką odgrywają tereny leśne, to tak istotna powierzchnia zieleni decydująca o możliwościach wypoczynku i rekreacji ich mieszkańców.

Co więcej, zabiegi prowadzone na tych terenach nawet w nazewnictwie różnią się od analogicznych prac w lasach gospodarczych. Przykładem „przyjaznej terminologii” mogą być pojęcia: cięcia odnowieniowe i zrębowe, cięcia pielęgnacyjne i trzebieże oraz swoiste określenie zabiegów dla lasów miejskich – cięcia

Uczestnicy sesji terenowej w Lasach Młocińskich. Na pierwszym planie od lewej: Piotr Lutyk (RDLP w Warszawie), Krystyna Grądzka (Lasy Miejskie w Warszawie) Agata Gazdowska (RDLP w Warszawie) oraz Zofia Chrempińska (Ministerstwo Środowiska).

Zofia Chrempińska – radca dyrektora Departamentu Leśnictwa i doradca ministra środowiska, w trakcie wygłaszania referatu wiodącego sesji PTL „Problemy lasów miejskich”.

Z racji prowadzenia aktualnie prac nad nowelizacją Ustawy o lasach, Polskie Towarzystwo Leśne Oddział w Warszawie wraz z Dyrekcją Lasów Miejskich Warszawy zorganizowały sesję naukową poświęconą „Problemom lasów miejskich”. Otrzymała się ona 22 czerwca br., a wiodącymi jej tematami były:

- rola lasów miejskich w polityce leśnej państwa,

- prowadzenie gospodarki leśnej w lasach miejskich,

- problematyka ewidencji gruntów leśnych na obszarze m. st. Warszawy,

- przeciwdziałanie problemom związanym z obecnością zwierzyny dziko żyjącej w mieście.

Dyrektor Lasów Miejskich Warszawy Karol Podgóski przedstawia różnorodność zagospodarowania turystycznego Lasów Młocińskich.

krajobrazowe oraz porządkujące (poprawiające estetykę tras spacerowych). Stąd też zadaniem najważniejszym obecnie jest doprowadzenie do zapisu w przepisach formalno-prawnych kategorii „las miejski” i jednoznacznym zdefiniowaniu jego funkcji.

Według Zofii Chrempieńskiej istnieje pełna zgodność, co do bezpłatnego przekazywania lasów będących w zarządzie Lasów Państwowych w zarządzanie przez władze samorządowe. Istotnym aspektem w tym przypadku byłaby możliwość uzyskania dodatkowych środków finansowych (w tym z Unii Europejskiej) na zagospodarowanie obszarów leśnych. W aktualnym stanie prawnym nie ma teraz takiej możliwości.

Interesującego zestawienia danych statystycznych dotyczących lasów miejskich dokonał prof. **Bohdan Ważyński** z Katedry Urządzenia Lasu Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu (na łamach „Przeglądu Leśniczego” w 2006 r.). Wynika z niego, że w Polsce ponad 800 miast na swym terenie posiada lasy miejskie, z tego w ponad 500 występuje powyżej 50 ha lasów. Warto podkreślić, że największą powierzchnią leśną – 8160 ha – poszczycić się może miasto Wiśła. Z kolei Węglińiec to miasto, gdzie lasy miejskie to powierzchnia 650 ha w całości należąca do Lasów Państwowych.

O specyfice i charakterze lasów miejskich największej aglomeracji w Polsce mówił **Karol Podgórski** – Dyrektor Lasów Miejskich Warszawy. Podkreślił on powstanie scentralizowanej jednostki zarządzającej rozproszonymi lasami

miejskimi, a jednocześnie wskazał również na znaczny udział terenów leśnych o różnicowanym statusie ochrony.

Obecnie lasy w Warszawie zajmują około 7,25 tysięcy ha. Rozmieszczone są one głównie na obrzeżach miasta, w 27 kompleksach. W zarządzie miasta stołecznego Warszawy znajduje się 15 kompleksów leśnych podzielonych na cztery obwody leśne: Bielany-Młociny, Bemowo-Koło, Kabaty i Las Sobińskiego. W takim układzie przestrzennym lasów miejskich istotnym problemem staje się wkraczanie zwierząt leśnych na teren osiedli i wynikające stąd zagrożenia. W swym wystąpieniu dotyczącym aktualnych praktycznych działań na rzecz „kompromisu” między mieszkańcami a zwierzyną mówiła **Krystyna Grądzka** z Lasów Miejskich Warszawy. W swej prezentacji przedstawiła ona istniejące specjalne odłownie, głównie dzików, które umożliwiają po zwabieniu zwierzyną przetransportowanie ich do Puszczy Kampinoskiej.

Współistnienie mieszkańców lasów miejskich i ludzi wymaga wypracowania skutecznego kompromisu tak, aby mimo zwiększonej liczebności zwierzyny leśna czuła się bezpiecznie, a jednocześnie nie była zagrożeniem dla

człowieka. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców odwiedzających dziennie lasy miejskie Warszawy – 7,5 tys. osób – stanowi to przykład silnej antropopresji i konieczności praktycznych działań na rzecz leśnej przyrody.

Prof. dr hab. Alojzy Kowalkowski w trakcie sesji terenowej omówił uwarunkowania siedliskowe Lasów Młocińskich.

Sesja terenowa w Lesie Młocińskim i dyskusja w czasie jej trwania były świadectwem tego, że tylko wszechstronna wiedza o mechanizmach funkcjonujących w złożonych ekosystemach leśnych gwarantuje ich przetrwanie.

Tekst i zdjęcia: **ARTUR SAWICKI**

Polskie Towarzystwo Leśne
Oddział w Warszawie